

הלכות שבת סימן רפב

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק יט]

שְׁהַנְכוֹן לְכַתְחֵלָה לְהַפְסִיק בְּהַקְדִישׁ⁽³³⁾.

33) ולענין הזכות לומר קדיש זה, כתב השדי חמד (אסיפת דינים מערכת אבילות אות סג) שאם יש אבל בבית הכנסת זכות זו שייכת לו, והוא יאמר את הקדיש, וכן הורה הגרי"י קניבסקי (ארחות רבינו ח"א עמ' עב). מאידך, בשו"ת מהר"ם מבריסק (ח"א סי' קיח) כתב, שזכות אמירת קדיש זה שייכת לבעל קורא, וכן הורה הגר"ש אויערבך (הליכות שלמה תפלה פ"ב הלכה כז, דבר הלכה אות לח, רשימות), והוסיף שמי"מ אם עלה האבל לאחרון יכול לומר את הקדיש. וראה לעיל (סי' קמז ס"ק כז) מה שכתבנו עוד בזה.

[משנ"ב ס"ק כב]

הַמְפָּטֵיר בְּלֶבֶד קוֹרֵא בְּאַחְרֵיָהוּ⁽³⁴⁾ וכו', בְּשֵׁנֵי סְפָרִים הֶרְאֵשׁוּנִים⁽³⁵⁾.

34) ולענין הזמן בו אומרים את הקדיש, כתב לעיל (סי' קמז ס"ק כז) ולקמן (סי' תרס"ט ס"ק יא וסי' תרט"ט ס"ק ג וסי' תרפ"ד ס"ק ט) שהוא לאחר שסיימו את הקריאה בספר התורה השני, כיון שאז נשלם מנין הקראים. ואף אם עלו בספר התורה הראשון שבעה אנשים וכבר הושלם מנין הקראים, כתבו הפמ"ג (סי' תרפ"ד א"א ס"ק ה) והשערי אפרים (שער ח סע"ה) שיש לומר את הקדיש לאחר הקריאה בספר התורה השני, וכן משמע במשנ"ב לקמן (סי' תרפ"ד שם). ובטעם הדבר כתב בשו"ת אגרות משה (אורח ח"א סי' קא) שעיקר תקנת הקדיש היא לאומרו לאחר שנסתיימה הקריאה המחוייבת באותו יום עם שבעת הקראים, וכיון שתיקנו לקרוא בספר תורה הראשון שישה עולים ובספר התורה השני עולה נוסף, נחשבת גם הקריאה בספר התורה השני מפרשת היום.

ומטעם זה, כתב בשו"ת אגרות משה (שם) שאף אם טעו ואמרו חצי קדיש לאחר הקריאה בספר תורה הראשון, יש לומר חצי קדיש פעם נוספת לאחר הקריאה בספר התורה השני, שרק אז נשלמה תקנת הקריאה לשבעת העולים, וכן כתבו השערי אפרים (שער ח סע"ז) והב"ח החיים (ס"ק מוז) בשם שו"ת אמרי אש (אורח סי' נא). [נראה פ"ג שם שהסתפק בדין זה].

35) ובשעה"צ לקמן (סי' תרפ"ד ס"ק ט) כתב שיכולים להעלות חמישה אנשים בקריאה שבספר התורה הראשון, והיינו שבקריאה שבספר השני יעלו שני אנשים, שהרי כתב לעיל (סי' יט) שיש להעלות שבעה אנשים קודם המפטיר.

[משנ"ב ס"ק ג]

לְקַטֵּן לְפָרֶשֶׁת זְכוּר⁽³⁶⁾ וכו', שֶׁנֶּם הִיא מְדֻאָרֶיָתָא⁽³⁷⁾ וכו', הַקְּרָבָה לְמַפְטִירָא⁽³⁸⁾ וכו', שְׁקוֹרֵין הַשְּׂיָרָה⁽³⁹⁾ וכו', לְכַתְחֵלָה לְמַפְטִיר⁽⁴⁰⁾.

36) ואף נער בשבת שקודם הבר מצוה, הורה הגרי"י קניבסקי (ארחות רבינו ח"ג עמ' לב) שלא יעלה למפטיר בפרשת זכור, אלא יעלה בשבת שקודם לכן.

37) וכן סומא או עם הארץ שאינו יכול לקרוא עם הבעל קורא מילה במילה, כתב לעיל (סי' קלט ס"ק יג) ובשעה"צ שם (ס"ק ו) שנכון שלא לקרותם לפרשת זכור ופרשת פרה.

38) והוסיף לקמן (סי' תצד ס"ק ד), שבמקצת מקומות נהגים שגדול וחכם קורא הפטרה זו.

39) ובפרשת האזינו שמפטירים בה בשירת דוד, כתב הגרי"ח קניבסקי (אשי ישראל פלי"ח הע' קמד) שקטן יכול לעלות, שרק בשביעי של פסח החמירו לפי שהוא זמן שירה, מה שאין כן בשירת דוד שקוראים בפרשת האזינו שאינה אלא הפטרה בעלמא.

40) ולענין ראש השנה ויום כיפור, כתב הטהלה לודד (סי' ט) שקטן יכול לעלות בהם למפטיר. מאידך, השערי אפרים (שער ט ס"ג) כתב, שמאחר וימי דין הם, אין להעלות בהם קטן.

ובתענית ציבור, שהמפטיר עולה למנין הקראים, כתב השערי אפרים (שם) שאין להעלות קטן למפטיר.

[משנ"ב ס"ק כה]

אֵלָא בְּכָל פְּעַם אֲמָרִים הַקְדִישׁ קִדְּם הַמְפָּטֵיר דְּנִקְא⁽⁴¹⁾.

41) וגם אם לא קראו בתורה אלא לאחר התפילה, כתב הקצות השלחן (סי' צא בדה"ש סוף ס"ק ד) שיש לומר חצי קדיש לאחר הקריאה, וכן כתב הגרי"ח קניבסקי (אשי ישראל פלי"ח הע' עד).

וכן הנהיגים לקרוא בתורה לבילי שמחת תורה לאחר התפילה, כתב לקמן (סי' תרט"ט ס"ק טו) שיאמרו קדיש לאחר הקריאה. ולענין איזה קדיש יש לומר, כתב בסדור בית יעקב (עמ' שסו ס"ק כה) שיש לומר חצי קדיש, וכן כתב הקצו"ש"ע (סי' קל"ח ס"ז). מאידך, דעת הגרי"י קרליץ (שלמי תורה סוכות עמ' תתקפ) בשם הגרא"ב קאמי ממיר, שיש לומר קדיש שלם בלא 'תתקבל', שאין אומרים חצי קדיש אלא באמצע התפילה, אבל בסיום התפילה יש לומר קדיש שלם.

[משנ"ב ס"ק כן]

אֲמָרִים קְדִישׁ אַחַר הַמְפָּטֵיר⁽⁴²⁾ דְּהִינּוּ אַחַר שְׁמִכְנִיטִין הַסְּפָרֶת-תּוֹרָה לְהִיכָל⁽⁴³⁾ וכו', דְּאָז כְּבִי נְשָׁלֵם מְנִינְ הַקְּרוּאִים⁽⁴⁴⁾.

42) וכן לענין קריאת התורה של יום כיפור במנחה, כתב לקמן (סי' תרכ"ט ס"ק ח) שיש לומר חצי קדיש לאחר שקראו את המפטיר, לפני העמוד וקודם שמונה עשרה.

43) היינו בקריאת התורה של תענית ציבור במנחה בימות החול, שהקדיש שאומרים לאחר מכן מוסב על קריאת התורה.

ובטעם הדבר שאין אומרים את הקדיש מיד לאחר קריאת התורה, כתב לקמן (סי' רצב ס"ק ד) לענין קריאת התורה במנחה של שבת, שראוי להסמיך את הקדיש לתפילת שמונה עשרה, ואם יאמרו את הקדיש מיד לאחר הקריאה, לא יוכלו לאומרו פעם נוספת קודם תפילת שמונה עשרה, כיון שאין על מה לאומרו. [ובטעם הדבר שיש לסמוך את הקדיש לשמונה עשרה, כתב הלבוש (סי' רצב ס"א) שצריכים הציבור לשמוע את הקדיש כדי לדעת מתי להתחיל את תפילת שמונה עשרה כולם כאחד בשוה]. אבל בתפילת מוסף של שבת אומרים קדיש אחרי קריאת התורה ופעם נוספת קודם שמונה עשרה, כיון שמוסב על 'אשרי' שאמרו לפניו.

ואם הלכו הקהל בתענית ציבור לשמוע את קריאת התורה במקום אחר, וחזרו לאחר מכן לבית הכנסת כדי להתפלל תפילת שמונה עשרה, כתב בשעה"צ לקמן (סי' תרכ"ט ס"ק ז) שיאמרו חצי קדיש מיד לאחר המפטיר. [לענין קריאת התורה בתשעה באב, ראה מה שכתבנו להלן (סי' כח)].

44) ואם טעו ואמרו חצי קדיש לאחר שקראו בספר התורה הראשון, כתב בשו"ת אגרות משה (אורח ח"א סי' קא) שצריך לחזור ולומר חצי קדיש לאחר הקריאה בספר התורה השני, שרק אז נשלם מנין הקראים.

[ביה"ל ד"ה אם]

וְצִיָן סִיָּן קַמְד סְעִיף ד', וְצִיָן שֵׁם, וְצִיָרִין עֵינָן⁽⁴⁵⁾.

45) שם כתב (סי' יז) שלדעת המנ"א מותר לעשות כן, משום שרק כשמעלה אדם לספר התורה השני מיד לאחר שעלה בספר התורה הראשון נחשב הדבר כפגם כפגם לספר התורה, אבל כשמעלה אדם אחר בנייהם הרי זה מותר, אבל לדעת הבי"ח והא"ר אסור לעשות כן גם באופן זה.

ולדעת האוסרים, כתב (שם) שיכולים לגלול את ספר התורה הראשון ולקרא בו את המפטיר, ואז יוכל לעלות למפטיר אף מי שעלה לשביעי. אמנם, אם כבר הוציאו את ספר התורה השני, אין לעשות כן. שהרי באופן זה חייבים לקרוא בספר שהוציאו, משום פגמו, כמבואר בשו"ע לקמן (סי' תרפ"ד ס"ג).

הִלְכוֹת שְׁבֵת סִימָן רַפָּג רַפָּד

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק כז]

שְׁלָא יָדַע לְקוֹנָן פְּנֵהוּגוֹ(46).

46) ומנהג החזו"א (ארחות רבנו ח"ב עמ' קלה, ובספר זה השלחן ח"א וח"ב סי' תקנא), שקוראים את ההפטרה בניגון הרגיל של כל ימות השנה. ובטעם הדבר כתב בספר זה השלחן (שם), שכשם שנהגו ללבוש בשבת חזון בגדי שבת, כך יש לקרוא את ההפטרה בניגון הרגיל.

[משנ"ב ס"ק כח]

הַנְּכָסִים לֹא יֵרְעוּ שְׁעָה הַמַּפְטִיר קָרָא מִתְחִלָּה בְּתוֹרָה(47).

47) ומטעם זה כתב בהגהות רעק"א (סי' תקנט ס"ד), שבתשעה באב בשחרית יש לומר את החצי קדיש לאחר ההפטרה, שאם יאמרוהו מיד לאחר קריאת התורה, לא ידעו הנכנסים מאחר שקראו למפטיר בתורה תחילה. אבל הלבוש (סי' תקנט ס"ד) והחת"ס (בהגהותיו לסי' רפד) והשערי אפרים (שער ח ס"צט) כתבו שיש לומר את החצי קדיש מיד לאחר קריאת התורה, ובשורת שבט הלוי (ח"י סי' פג) כתב שכך המנהג.

[שעה"צ ס"ק לב]

עֵין גְּבִיחַ יוֹסֵף, שְׁהַרְבֵּי"ש קָצַת מִסֶּסֶק בְּנֵה שְׁהַשְּׁבִיעִי רוֹצֵה לְהַפְטִיר(48).

48) ובטעם הדבר ששונה העולה השביעי משאר העולים, כתב בשורת הירב"ש (סי' קיב), שכיון שלא עבר מאז שקרא אלא זמן מועט, שמא אין לחשוש מפני הנכנסים שלא ראוהו קורא בתורה, ואין צריך לחזור ולברך ולקרוא בתורה, ואפילו שהפסיק בקדיש.

[משנ"ב ס"ק כט]

וְהַקְדִּישׁ יֵאמַר אַחַר קְרִיאַת הַפְּטָרָה וּבְרַכּוֹתֶיהָ(49).

49) ובטעם הדבר כתב הפמ"ג (א"א ס"ק טז), שאם יאמר קדיש קודם שיקרא בנביא, שוב יש לחשוש מפני הנכנסים שיאמרו שלא קרא בתורה קודם לכן, וכמבואר במשנ"ב לעיל (ס"ק כח).

וכן אם נמצא פטול בספר התורה בשעה שקראו בו, ואין לציבור ספר תורה אחר, כתב לעיל (סי' קמג ס"ק כט) שלדעת הסוברים שיש להמשיך ולהעלות את שבעת הקרואים, ושיברכו העולים לפניו ואחריו, יפטיר העולה השביעי, ואת הקדיש יאמרו לאחר ההפטרה. נראה שם שהביא את דעת הסוברים שיש להמשיך ולקרוא בתורה בלא ברכות, ורק בסוף הקריאה יברך העולה שאצלו נמצאה הטעות את הברכה האחרונה.

[משנ"ב ס"ק לו]

אִז בְּכָל גִּזְוֵי צְרִיף לְחֹזֵר וְלְקוֹרֵת וְלְכַרְךָ בְּתוֹרָה לְשֵׁם מַפְטִיר(50).

50) וקודם שקורא בתורה, כתב השו"ע הרב (סי"ח) שיש לומר חצי קדיש וכדין העולה למפטיר.

[משנ"ב ס"ק לא]

שְׁקוֹרְאִין הַרְבַּ לְמַפְטִיר, לֹא יִקְרָאוּהוּ מִקְדָּם לְשְׁלִישִׁי(51).

51) אבל אם כבר עלה הרב לשלישי, כתבו השערי אפרים (שער ט ס"ה) ובשורת אבני צדק (א"ח סי' כז) שכיון שנהגו שהוא הקורא מפטיר זה, יכול הוא לעלות למפטיר. וכן כתב לעיל (ס"ק כז), שאם אין מי שיוודע לקוֹנָן בהפטרה של שבת חזון' אלא מי שכבר עלה לתורה, אפשר להעלותו שנית. וכן לענין 'חתן תורה' בשמחת תורה, כתב לקמן (סי' תרטס ס"ק ט) שאף מי שעלה לפרשת 'זאת הברכה' יכול לעלות שנית לחתן תורה. ואם אחד קנה 'מפטיר', ולאחר מכן קראו אותו לעליה אחרת, כתבו הפתחי תשובה (ס"ק ה) והארחות חיים (ספניקא, סי' יג) בשם שורת לב שלמה (סי' ד) שאפשר להעלותו שנית למפטיר. מאידך, בשורת אבני צדק (שם) כתב שכיון שעומד לעלות למפטיר לא יעלה לעליה אחרת, וכן כתב הכף החיים (סי' נט).

[משנ"ב ס"ק לב]

מִי שְׁעָלָה כְּבָרִי(52).

52) ובטעם הדבר שלא יעלה, כתב הלבוש (ס"ה) שהוא כדי שלא יברך העולה ברכות התורה פעמיים שלא בהכרח. והא"ר (ס"ק יד) כתב, שמוטב שיעלו אנשים נוספים לתורה, משום ש'ברוב עם הדרת מלך'.

[משנ"ב ס"ק לג]

וְהוּא יִהְיֶה עוֹלָה לְמַנְיָן שְׁבָעָה(53).

53) וביום שמוציאים שני ספרי תורה, ובמקום להעלות שבעה קרואים בספר הראשון, טעה הבעל קורא וסיים את הקריאה בספר הראשון עם העולה השישי ואמר חצי קדיש, כתב השערי אפרים (שער ט ס"ז) שיעלה בספר התורה השני את העולה השביעי, והוא יקרא את ההפטרה, ואין צריך להעלות בספר התורה השני אדם נוסף מלבד המפטיר. וכן כתב התהלה לדוד (ס"ק מ ומג) בדעת שורת זרע אמת (ח"א סוף סי' טז).

ואם סיים את הפרשה עם העולה החמישי, כתב השערי אפרים (שם) שצריך לקרוא לתורה עוד שני עולים, אחד לשישי ואחד לשביעי, ויקראו עבורם מה שכבר קראו לעולה החמישי, והעולה לשביעי הוא יפטיר.

אמנם, אם טעה בעל הקורא ביום טוב שחל בשבת, ובמקום לקרוא שבעה עולים, סיים את הקריאה עם חמישה, כדין יום טוב שחל בשאר ימות השבוע, כתב לקמן (סי' תרטס ס"ק יג) בשם השערי אפרים (שער ח סניג) שמלבד המפטיר יש לקרוא בספר התורה הראשון, לשני עולים נוספים, ולכל הפחות להוסיף אחד, ואף אם כבר אמרו חצי קדיש, יש לחזור ולאומרו לאחר העולה השביעי. ואם כבר סילקו את ספר התורה הראשון, כתב שלעולה השישי יקרא בספר התורה השני את הקריאה שקראו בספר תורה הראשון, והעולה השביעי יהיה המפטיר ויקראו לו בחובת היום.

[משנ"ב ס"ק לד]

וְאִין צְרִיף לְחֹזֵר וְלֹא מִקְדָּם קְדִישׁ(54).

54) וגם אם כבר החזירו את ספר התורה לארון הקודש, כתב הכף החיים (ס"ק טז) שיש להוציאו שנית ולקרוא לעולה השביעי את מה שכבר קראו לעולה השישי.

[משנ"ב ס"ק לה]

הוּא הַדִּין תְּבַה אַחַת(55).

55) ואף אם לא השתתה משמעות הענין, כתב בביה"ל לעיל (סי' קמב ס"א ד"ה אבל) שצריך לחזור.

ואם דילג אות אחת, כתב הרמ"א לעיל (סי' קמב ס"א) והמשנ"ב שם (ס"ק ד) שאם השתתה בכך המשמעות יש להחזירו, ובביה"ל שם (ד"ה אין) כתב, שלדעת הגר"א יש להחזירו אפילו אם אין המשמעות משתנה בכך. וכן אם הוסיף אות אחת והשתתה הענין על ידי זה, כתב לעיל (סי' קמב ס"ק א ו-ד) שעליו לחזור. ואם טעה בגנינת הטעמים או בניקוד, כתב לעיל (שם ס"ק ד) שאם נשתתה הענין צריך לחזור.

[משנ"ב ס"ק לו]

וְיִכְרַךְ לְפָנֶיהָ וְלֹא תִּחְרֶיהָ עַל הַשְּׁלִישָׁה פְּסוּקִים(56).

56) ואם חוזרים לקרוא בתורה רק לאחר שכבר קראו את ההפטרה, כתב בשורת לב חיים (ח"ב סי' קסז) שאין צריך לחזור ולקרוא את ההפטרה שנית.

ואם נזכרו בטעות רק לאחר שסיימו את התפילה וכבר יצאו הציבור מבית הכנסת, כתב החיד"א (שורת יוסף אומץ סי' יב אות ה) שאין צריך לחזור לבית הכנסת כדי להשלים את מה שהחסירו.

סִימָן רַפָּג

לְמַדָּה אֵין מוֹצִיאִין שְׁנֵי סְפָרֵי-תוֹרָה בְּשֵׁבֶת

[משנ"ב ס"ק א]

וְלֹא יִצְטָרֵף עִמָּה פְּסוּקִים שְׁלָא מַעֲנִינוּ שֶׁל יוֹם אֵי אֶפְשָׁר(1).

1) ואף שבראש חודש מוסיפים בקריאת התורה את הפסוקים של שבת אפילו שאינם מענינו של היום, כתב הט"ז (סי' תכג ס"ק א) בשם הר"ן (מגילה יב, ב בדפי הרי"ף), שהפסוקים של שבת נחשבים מענינו של יום, כיון שלפעמים ראש חודש חל בשבת.

הלכות שבת סימן רפג רפג רפד

באר הגולה סב

1 טור בשם הר"ם מרשנברג ושא"ר פוסקים והשולחן ערוך בשם ספרים פ"ק הנהגות מימניו פ"ק יב מהלכות תפלה מ"א דמסכת סוטים פ"ק יא

הפְּרָשָׁה, זֶה שְׂרוּצָה לְהַפְסִיר (כח) צָרִיף לְחֹזֵר וְלִקְרוֹת, וּבִכְרָף עַל קְרִיאָתוֹ תַּחֲלָה (יב) וְסוּף: הֵגָה אָבָל אִם לֹא אָמַר קְדִישׁ, (כט) יִפְסִיר מִי שֶׁעָלָה (צ) לְשִׁבְעֵי (ל) אִם יוֹדַע, וְאִם יֵשׁ אַחֲרָיו שְׂיֹדְעִים לְהַפְסִיר (לא) לֹא יִפְסִיר (לב) מִי שֶׁעָלָה כְּבָר (א"י): וְ יֵאָמַר טְעָה שְׂלִיחַ צְבוּר וְסִימָה הַפְּרָשָׁה עִם הַשָּׂשִׁי וְאָמַר קְדִישׁ, (לג) אִין צָרִיף לְקָרוֹת עוֹד אַחֵר, (לד) אֶלָּא יִקְרָא עִם הַמַּפְסִיר מִה שֶׁקָּרָא עִם הַשָּׂשִׁי, (K) *דְּקָרְמָא לֵן מַפְסִיר עוֹלָה לְמַגְנֵן שְׂבָעָה: ז' יִקְרָא הַפְּרָשָׁה בְּתַפְלַת שַׁחֲרִית בְּשַׁבָּת (לה) וְדַלְגַּא (יג) פְּסוּקֵי אֶחָד, (לו) חוֹזֵר וְקוֹרֵא הוּא וְשָׂנִים עִמוֹ, וְאִפְלוּ הַפְּסִיר וְהַתְּפִלָּה מוֹסַף חוֹזֵר וְקוֹרֵא:

רפג למה אין מוציאין שני ספרי-תורה בשבת, ובו סעיף א' אחד:

א *מה שאין מוציאין בשבת ספר שני לקרות פרשת המוספים, מפני (א) שאין בה אלא שני פסוקים:

רפד דיני הפטרה ובכרותיה, ובו ז' סעיפים:

א *מפסירין (ב) בנביא מענינה של פרשה. ואין פוחתין מכ"א פסוקים, אלא-אם-כן סליק ענינה בכציר מהכי, כגון 'עלותיכם ספו על זבחיכם': הגה ונראה בשבת בעיני כ"א פסוקים, שלשה פסוקים לכל אחד מן

באר היטב

שבשבת שקורים שתי פרשיות, שיש לקרות מנן חצי הקרואים בכל סדרה. וכתב ט"ז: ונראה דינינו מגן שבועה אבל לא מה שמוספים, דבזה אין שום חיוב מן הדין: (יא) וסוף. וה"ה בשבת של חזון, אפלו נמצא מי שידע להפסיר רק שלא ידע לקונן פנהוג, דינא הכי, ריב"ש. ואפלו יש אחרים הידועים לקונן רשאי הרב לומר פיון שדרף הרב לעולם לאמרו, מטר לבתחלה לעלות שלישי ומפסיר; ול"ע דלא יעלה לשלישי כמי"ש רמ"א.

משנה ברורה

הוא הדין בשבת של חזון, אפלו נמצא מי שידע להפסיר בנביא רק שלא ידע לקונן פנהוג⁴⁶, גם-כן דינא הכי: (כח) צריף לחזור ולקרות. ואפלו (ל) השביעי רוצה להפסיר צריף לחזור ולקרות, כיון שהפסיק בקדיש, הנכנסים לא ידעו שנה המפסיר קרא מתחלה בתורה⁴⁷ ואיכא בזיון לתורה, כדאמרין בגמרא דהמפסיר צריף שיקרא בתורה תחלה מפני כבוד התורה והינו, דאי המפסיר יפסיר בנביאים ויכרף עליו ולא יקראו בתורה, הרי אנו משוים דברי הנביאים לתורה בקריאה ויברכה, לכן צריף לקרות המפסיר בתורה תחלה, ומזה יראו שהתורה עקרית. ומפל מקום (לג) נכון יותר בעניננו שהפסיק בקדיש, שיקרא המפסיר אחד מן הקודמים ולא השביעי: (כט) יפסיר מי שעלה וכו'. הינו שישפסיר בנביא, (לג) ואין צריף לחזור ולקרות בתורה, אלא מה שקרא בשביעי בסיום הפרשה [או פשהוסיפו מי שקרא באחרון] עולה גם למפסיר, דהא קרמא לן דהמפסיר עולה למגן שבעה, ובדלקמה בסיפין ו.

(לד) והקדיש יאמר אחר קריאת הפטרה ובכרותיה⁴⁸, כתב הספרי ו. מגדים, דהוא הדין בכל מפסיר כששכח לומר הקדיש מקדם ונזכר אחר שכבר קרא המפסיר בתורה, לא יאמר הקדיש עד לאחר קריאת הפטרה ובכרותיה: (ל) אם יודע. ואם השביעי אינו יודע, ויצטרף לעלות למפסיר אחד מהקודמים, (לה) אז בכל גוני צריף לחזור ולקרות ולכרף בתורה לשם מפסיר⁵⁰: (לא) לא יפסיר. ובשבת חזון, במקום שהמנהג שקוראין הרב למפסיר, לא יקראוהו מקדם לשלישי⁵¹ [מ"א ותו"ש]. ועין באליה רבה: (לב) מי שעלה כבד⁵². אם קראו לקדם לתורה בבית-הכנסת אחרת ונודמן לו אותה הפרשה שקרא היום, צריף לחזור ולכרף [אחרונים]: ו (לג) אין צריף לקרות וכו'. ורצה לומר, שאין צריף לקרות עוד שביעי מלבד המפסיר, דאחרי שאמר קדיש בסיום הפרשה אינו קורא אחר-כך רק לשם מפסיר לבד כמו שנגיל תמיד אחר הקדיש, והוא יקנה עולה למגן

א (א) מפסירין. כתב הרב: שמהתי על שלא ראיתי נוהגין לכתב ההפטרות קדין ספר, פי הנה נראה לי שאין יוצאין כלל בקריאת ההפטרה בחמישים הנדפסין, כיון שאין נכתבין בכל הלכות הספר-תורה או מגלה. והט"ז ומגן-אברהם ישבו המנהג, וסבירא להו דאף שהיא על-ידי דפוס וגם על הנזר ושללא בגלילה, מטר לענין זה, ומפל מקום דעת המגן-אברהם דצריף לקרות ההפטרה (ב) מתוך (ג) נביא שלם הנדפס⁵³ ולא מתוך הפטרה לבד הנדפסת בחמש, וכן גם-כן דעת האליה רבה, עין שם. ומפל מקום אם אין להם רק הפטרה הנדפסת בחמש, (ג) יש לסמך דהקל⁵⁴, שלא לבטל קריאת הפטרה⁵⁵, אף לבתחלה בודאי ראוי ונכון שיהיה לכל צבור נביאים שנקבתין בכלף פדיון, שאז גם השמות נכתבים בקדושה, מה שאין כן פשהו או על הנזר הנדפס [עין באליה רבה], וכן הנהיג הגר"א בקהלתו, וכעת נתפשט זה בהרבה קהלות ישראל, (ד) ואשרי חלקם: (ב) בנביא וכו'.

שער הציון

(לב) מגן-אברהם ו"א: (לג) עין בבית-רוסוף, שהריב"ש קצת מספק בזה שהשביעי רוצה להפסיר⁴⁸: (לג) לבוש ושי"א: (לד) מגן-אברהם ו"א: (לה) מסקנת האליה רבה: (לו) דרכי-משה ושרי-ננסת-הגדולה ומאמר-מורכי: (לו) כדי לצאת גם דעת האומרים דאין המפסיר עולה למגן שבעה: (לט) לבוש, וכדעת הרא"ש בטור, עין שם: (מ) ובתנ"ך הידועים הנדפסין על-ידי המגין, מוטב יותר שיקרא ההפטרה בחמש ולא בס: (מ) אף דבפירי-מגדים כתב רמב"ם, לא ונראה הוא: (מ) כן משמע בחוקפת שבת: (נ) דבעקר הדין יש לזכור בזה הרבה, עין באליה רבה, ומיהו אין למחות ביד הנוהגין להקל, דהוא בכלל "עט לעשות לה", ושקשה לכל צבור לכתב נביאים (א) הבאר הלכה נמצא בעמוד הקודם.

הַלְבוֹת שֶׁבֶת סִימָן רַפָּב

המשך מעמוד קודם

ואין לחשוש משום מקח וממכר בשבת. והוסיף לקמן (סי' שכב ס"ק כ), שאם אפשר, טוב להחמיר שלא להשתמש בפתקים שעליהם רשום סכום הכסף שהקונה מתחייב לשלם, וסיים שכן נהגו הקדמונים.

ובמקום שנהגו למכור עליות, ויש שם אנשים שחייבים לעלות, כתב לעיל (סי' קלו ס"ק ד) שאין לדחות אותם כדי למכור את העליות לאנשים אחרים. ואף במקום שנהגו למכור את כל העליות, כתב בביה"ל שם (ד"ה בשבת), שמי"מ יש להעלות חתן בשבת שקדם החתונה וכן נער בשבת שקדם חבר מצוה, והוסיף, שאף את שאר הזיובים אין לדחות לגמרי, ואם אי אפשר להעלותם, יש להוסיף עליות.

31) ולענין עליות 'שלישי', כתב להלן (ס"ק לא) ולקמן (סי' תכח ס"ק יז) שנהגו שקוראים את הרב אב"ד לעליה זו, והוסיף שבשעת הצורך יש לרב למחול על כבודו ולעלות לרביעי'. האשל אברהם (בוטשאטש, סי' תרסה [תרסט]) כתב על עצמו, שבתחילה היה נוהג לעלות בשמחת תורה ל'חתן תורה' או ל'חתן בראשית', ולאחר זמן ביקש לעלות ל'שלישי' כבכל שבת ימים טובים, כי חמשת הקראים העולים ביום טוב הם מעיקר תקנת חז"ל.

32) ומטעם זה כתב לעיל (סי' קלה ס"ק לו וסי' קלו ס"ק ה), שמכבדים את הגדול שבציבור לעלות לתורה אחרון.

וכן כשמסיימים לקרוא בתורה את אחד החומשים, כתב בשו"ת התעוררות תשובה (א"ח סי' לו) שמהודרים לקנות את העליה האחרונה שאומרים בה 'חוק חזק ונתחזק'.

ואם רוצים לעשות מנין עבור אנשים הרחוקים מתורה ומצוות כדי לקרבם, ויש מנין בלעדיהם, כתב הגרש"ז אייערבך (שו"ת מנחת שלמה ח"ב סי' ד אות י) שמוטר להעלותם לתורה.

ובן שלא נימול על ידי אביו, ולאחר שגדל רוצה לעלות לתורה, כתב בשו"ת אגרות משה (א"ח ח"ב סי' לג) שאפילו אם הטעם שלא מל אותו אביו היה במטרה להכעיס, מי"מ רשאי הוא לעלות לתורה, לפי שאינו נחשב כמומר לערות שהרי האב מונע אותו מלמול, ואפשר שלכשיהיה ברשות עצמו אכן ימול את עצמו. והוסיף, שמי"מ אין להעלות את אביו, לפי שנחשב כמו שפרש מכלל ישראל, וחמור הוא ממחלל שבת. וכעין זה כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ז סי' יט) לענין יהודים שבאו לארץ ישראל מרוסיה ועדיין לא נימולו, שאם דעתם למול את עצמם ולקבל על עצמם עול מלכות שמים, מותר להעלותם לתורה.

ולהעלות לתורה רפורמים וקונטרבטיבים, כתב בשו"ת אגרות משה (שם ח"ג סי' כא) שדינם ככופרים ואין להעלותם.

[משנ"ב ס"ק א]

מה ש'פג'גו ל'מכר' (30) ש'שי' בפני עצמו (31) וכו', ד'א'ר'ון ח'ביב ש'מ'סים (32).

30) ולמכור את העליות בשבת ויום טוב, כתב לקמן (סי' שו ס"ק לג) שנחלקו הפוסקים בדבר, ובמקום שנהגו בזה היתר אין למחות בידם,

הַלְבוֹת שֶׁבֶת סִימָן רַפָּב רַפָּג רַפָּד

המשך מעמוד סב

ולקרא מתוך ספר שכתובות בו כל ההפטרות על קלף (ראה גיטין ס, א), כתב הערוך השלחן (סי' שיש מקומות בליטא שכך נהגו, וגם הגרש"ז אייערבך [שולחן שלמה ס"ק א] כתב, שאם אין לציבור נביא שלם מקלף, יש לחשוב להפטר בספר הפטרות מאשר לקרוא מתוך החומש. מאידך, לדעת החזו"א הנ"ל כתב הגר"ח קניבסקי (אשי ישראל פ"ח הע' קנד), שאם אין להם נביא שלם מקלף, אין הבדל אם קוראים מספר הפטרות מקלף או מחומש, וכן כתב בשו"ת רב פעלים (ח"ד סי' לג).

2) ולעיל (סי' קמד ס"ק ו) כתב, שמנהיגו לקרוא הפטרות הכתובות בקנטרט בפני עצמו או בחומשים.

ואף אם אינם נדפסים בקרי וכתבי המדויק, כתב בשו"ת כתב סופר (א"ח סי' נא) שאפשר לקרוא בהם בברכה.

3) ומטעם זה, ציבור שאין להם נביא הכתוב על גבי קלף, כתב בשו"ת זכר יהוסף (א"ח ח"א סי' לו) שיכולים לקרוא מנביא הנדפס ואינם צריכים להמתין עד שבמנין שיש להם נביא מקלף יגמרו את הקריאה ויתנו להם, וכן הורה הגר"ח קרליץ (ביד נביאך עמ' קלג) שאם צריכים לחקות זמן רב שהציבור רואים בכך עול, אין להמתין, ואין הציבור יכולים למחות על כך. מאידך, בשו"ת שלמת חיים (סי' רנא) כתב שיש להמתין עד שישגמור אותו המנין את קריאת ההפטרות, כי בוודאי הציבור מוחלים על כבודם ורצים להפטר בנביא כפי המנהג. וכן דעת הגרש"ז אייערבך (הליכות שלמה תפלה פ"ב ס"לא) שמוטר להתעכב לצורך כך אפילו זמן מרובה, וכן נהגו בירושלים מקדמת דנא. וכן הורה הגר"ש אלישיב (שו"ת ישא יוסף סי' ס). ולדעתו אף השר"ת זכר יהוסף דיבר במקומו שרוב הציבור לא נהג כך, אך במקום שהציבור נוהגים כך וודאי מוחלים, ואין חשש לטירחא דציבורא.

[משנ"ב ס"ק א]

ואם י'ן יהי' קל' הפטרות מ'ענין א'תד'.

2) ועד טעם כתבו התוס' במגילה (כג, א ד"ה כיון) והטור, שכיון שטעם קריאת קרבנות היום במועדים, הוא כמבואר בגמרא בתענית (כז, ב) שבזמן שישראל קוראים את פסוקי הקרבנות, הקב"ה מעלה עליהם כאלו הקריבו אותם ומוחל להם על עוונותיהם, א"כ דוקא במועדים שהקרבנות באים לכפרה יש טעם בקריאתם, מה שאין כן בקרבנות של שבת שאינם באים לכפרה אין טעם בקריאתם. טעם נוסף כתב הדעת זקנים מבעלי התוס' (במדבר כח ט), משום שבמועדות נאמר "אלה מועדי ה' אשר תקראו אותם" (ויקרא כג ד), ואין מקרא יוצא מידי פשוטו, שמשמע שיש לקרוא בתורה בפסוקי המועדות, וגם ראש חודש בכלל המועדות, מה שאין כן שבת שלא נקראת מועד. ועוד טעמים נוספים ראה בא"ר (ס"ק א).

סִימָן רַפָּד

דיני הפטרה ובכרותיה

[משנ"ב ס"ק א]

מתוך נביא שלם הנדפס (1) וכו', הנדפסת בחמש, יש לסמוך להקל' (2), שלא לבטל קריאת הפטרה (3).

1) והחזו"א כתב (א"ח סי' ס ס"ק יא ד"ה עוד), שאם אין לציבור נביא מקלף, אין הבדל אם קוראים בנביא שלם או בחומש, שלא נקרא ספר שלם אלא כשנקרא בגלילה, אבל לא כשמדביקים את הדפים ותופרים אותם כקנטרט.